

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (peto vijeće)

25. siječnja 2017. *

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u kaznenim stvarima – Uzajamno priznavanje presuda – Okvirna odluka 2008/909/PUP – Područje primjene – Članak 28. – Prijelazna odredba – Pojam „izricanja pravomoćne presude““

U predmetu C-582/15,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a koji je uputio Rechtbank Amsterdam (Sud u Amsterdamu, Nizozemska) odlukom od 30. listopada 2015., koju je Sud zaprimio 11. studenoga 2015., u kaznenom postupku protiv

Gerrita van Vemdea

uz sudjelovanje:

Openbaar Ministerie,

SUD (peto vijeće),

u sastavu: J. L. da Cruz Vilaça, predsjednik vijeća, A. Tizzano, potpredsjednik Suda, u svojstvu suca petog vijeća, M. Berger (izvjestiteljica), A. Borg Barthet i F. Biltgen, suci,

nezavisni odvjetnik: Y. Bot,

tajnik: M. Ferreira, glavna administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 14. rujna 2016.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za G. van Vemdea, P. Souren, *advocaat*,
- za Openbaar Ministerie, K. van der Schaft i U. Weitzel,
- za nizozemsku vladu, K. Bulterman, B. Koopman i J. Langer, u svojstvu agenata,
- za austrijsku vladu, G. Eberhard, u svojstvu agenta,
- za poljsku vladu, B. Majczyna, u svojstvu agenta,
- za Europsku komisiju, R. Troosters i S. Grünheid, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: nizozemski

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 12. listopada 2016.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 28. stavka 2. Okvirne odluke Vijeća 2008/909/PUP od 27. studenoga 2008. o primjeni načela uzajamnog priznavanja presuda u kaznenim predmetima kojima se izriču kazne zatvora ili mjere koje uključuju oduzimanje slobode s ciljem njihova izvršavanja u Europskoj uniji (SL 2008., L 327, str. 27.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 11., str. 111.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru postupka izvršenja u Nizozemskoj kazne oduzimanja slobode u trajanju od tri godine koju je hof van beroep Antwerpen (Žalbeni sud u Antwerpenu, Belgija) izrekao protiv Gerrita van Vemdea.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Članak 1. Okvirne odluke 2008/909, naslovljen „Definicije”, određuje:
„Za potrebe ove Okvirne odluke:
 - (a) ‚presuda’ znači pravomoćna odluka ili nalog suda države izdavateljice naloga kojom se izriče kazna za fizičku osobu;
 - (b) ‚kazna’ znači svaka kazna zatvora ili druga mjera koja uključuje oduzimanje slobode koja je izrečena na određeno ili neodređeno razdoblje zbog počinjenja kaznenog djela utvrđenog u kaznenom postupku;
 - (c) ‚država izdavateljica naloga’ znači država članica u kojoj je presuda izrečena;
 - (d) ‚država izvršiteljica naloga’ znači država članica kojoj je presuda proslijeđena radi njezina priznavanja i izvršenja.”
- 4 Članak 3. te okvirne odluke, naslovljen „Svrha i područje primjene”, predviđa:
„1. Svrha ove Okvirne odluke je utvrđivanje pravila na temelju kojih država članica, kako bi poboljšala društvenu rehabilitaciju osuđene osobe, priznaje presudu te izvršava kaznu.
[...]
3. Ova se Okvirna odluka primjenjuje samo na priznavanje presuda i izvršenje kazni u smislu ove Okvirne odluke. [...]
[...].”

5 U skladu s člankom 28. te okvirne odluke, naslovljenim „Prijelazna odredba”:

„1. Zamolbe zaprimljene prije 5. prosinca 2011. i dalje se uređuju sukladno postojećim pravnim instrumentima o transferu osuđene osobe. Zamolbe zaprimljene nakon toga datuma uređuju se pravilima koja države članice donesu sukladno ovoj Okvirnoj odluci.

2. Međutim, svaka država članica može, [u trenutku] donošenja ove Okvirne odluke, dati izjavu u kojoj navodi da će, u predmetima u kojima je pravomoćna presuda izrečena prije datuma koji ona odredi, kao država članica koja izdaje odnosno izvršava nalog i dalje primjenjivati postojeće pravne instrumente o transferu osuđene osobe važeće prije 5. prosinca 2011. Ako država članica da takvu izjavu, ti se instrumenti primjenjuju u tim predmetima u vezi sa svim drugim državama članicama bez obzira da li su i one dale istu izjavu. Taj datum ne smije biti kasniji od 5. prosinca 2011. Navedena se izjava objavljuje u *Službenom listu Europske unije*. Takva se izjava može povući bilo kada.”

6 Na temelju članka 28. stavka 2. Okvirne odluke 2008/909, Kraljevina Nizozemska dala je sljedeću izjavu (SL 2009., L 265, str. 41.):

„U skladu s člankom 28. stavkom 2. Nizozemska izjavljuje da će u slučajevima u kojima je pravomoćna presuda izrečena manje od tri godine nakon datuma stupanja na snagu Okvirne odluke u svojstvu države koja izdaje odnosno izvršava nalog i dalje primjenjivati pravne instrumente o transferu osuđene osobe koji su važili prije stupanja na snagu Okvirne odluke.”

Nizozemsko pravo

7 Članak 2:11 Wet wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging vrijheidsbenemende en voorwaardelijke sancties (Zakon o uzajamnom priznavanju i izvršenju bezuvjetnih zatvorskih kazni i zatvorskih kazni izrečenih uz uvjet; u daljnjem tekstu: WETS), kojim se provodi Okvirna odluka 2008/909, predviđa:

„1. Ministar [sigurnosti i pravde] dostavlja sudsku odluku [...] nezavisnom odvjetniku državnog odvjetništva pri žalbenom sudu.

2. Nezavisni odvjetnik sudsku odluku odmah podnosi [...] posebnom vijeću žalbenog suda Arnhem-Leeuwardena [(Nizozemska)] [...]”

8 Na temelju članka 2:12 WETS-a ministar sigurnosti i pravde odlučuje o priznavanju sudske odluke druge države članice uzimajući u obzir ocjenu posebnog vijeća žalbenog suda Arnhem-Leeuwardena.

9 Članak 5:2 WETS-a propisuje:

„1. [WETS] zamjenjuje Wet overdracht tenuitvoerlegging strafvonnissen [(Zakon o prenošenju izvršenja presuda u kaznenim stvarima)] u odnosima s državama članicama Europske unije.

[...]

3. [WETS] se ne primjenjuje na sudske odluke [...] koje su postale pravomoćne prije 5. prosinca 2011.

[...]”

10 Članak 2. Zakona o prenošenju izvršenja presuda u kaznenim stvarima propisuje da je „[i]zvršenje stranih sudskih odluka u Nizozemskoj moguće samo na temelju sporazuma”.

- 11 Članak 31. stavak 1. tog zakona predviđa da „[k]ada ocijeni dopuštenim izvršenje strane sudske odluke u Nizozemskoj, [Rechtbank Amsterdam (sud u Amsterdamu, Nizozemska)] daje svoje odobrenje i, uz poštovanje onog što mjerodavni sporazum određuje u tom pogledu, izriče kaznu ili mjeru koja je za odgovarajuće kazneno djelo propisana u nizozemskom pravu”.

Glavni postupak i prethodno pitanje

- 12 Osoba o kojoj je riječ u glavnom postupku, G. van Wemde, uhićen je u Nizozemskoj 27. listopada 2009. na temelju europskog uhiđenog naloga koji je u svrhu kaznenog progona u Belgiji izdalo belgijsko pravosudno tijelo. Nakon njegova izručenja tom tijelu pritvoren je, a potom je pušten na slobodu uz jamčevinu u okviru kaznenog postupka pokrenutog u toj državi. Međutim, prije donošenja presude samostalno se vratio u Nizozemsku.
- 13 Presudom od 28. veljače 2011. Hof van beroep Antwerpen (Žalbeni sud u Antwerpenu) osudio je G. van Wemdea na zatvorsku kaznu u trajanju od tri godine. Ta je presuda postala pravomoćna 6. prosinca 2011. nakon odluke Hofa van Cassatie (Kasacijski sud, Belgija) s istim datumom kojom je on odbio žalbu u kasacijskom postupku podnesenu protiv te presude.
- 14 Dana 23. srpnja 2013. belgijska tijela zatražila su od Kraljevine Nizozemske da nastavi provedbu izvršenja zatvorske kazne koju je izrekao Hof van beroep Antwerpen (Žalbeni sud u Antwerpenu). Zahtjevom od 10. listopada 2013. procureur du Roi (kraljev tužitelj, Belgija) zatražio je od suda koji je uputio zahtjev da odobri izvršenje te kazne.
- 15 Postupajući po tom zahtjevu, taj se sud pita primjenjuju li se u glavnom postupku nacionalne odredbe kojima se provodi Okvirna odluka 2008/909, tj. WETS.
- 16 S jedne strane, sud koji je uputio zahtjev smatra da bi na prvi pogled na to pitanje trebalo odgovoriti potvrdno jer iz članka 5:2 stavka 3. WETS-a proizlazi da se on primjenjuje na sudske odluke koje su postale pravomoćne od 5. prosinca 2011., a u ovom slučaju presuda Hofa van beroep Antwerpen (Žalbeni sud u Antwerpenu) postala je pravomoćna nakon tog datuma, tj. 6. prosinca 2011.
- 17 Međutim, s druge strane, sud koji je uputio zahtjev iznosi dvojbe u pogledu tumačenja tog zakona, imajući u vidu članak 28. Okvirne odluke 2008/909.
- 18 Sud koji je uputio zahtjev u tom smislu podsjeća na to da, iako se na temelju članka 28. stavka 1. Okvirne odluke 2008/909 zamolbe za priznanje presude i izvršenje kazne zaprimljene prije 5. prosinca 2011. uređuju pravilima koje su države članice donijele radi provedbe te okvirne odluke, članak 28. stavak 2. te okvirne odluke u biti predviđa da svaka država članica može dati izjavu prema kojoj će, u pogledu pravomoćnih presuda „izrečenih” prije datuma koji odredi ta država, ona i dalje primjenjivati pravne instrumente primjenjive prije tog datuma. Kraljevina Nizozemska dala je takvu izjavu.
- 19 Prema navodima suda koji je uputio zahtjev, u slučaju u kojem članak 28. stavak 2. Okvirne odluke 2008/909 treba tumačiti na način da obuhvaća presude izrečene prije datuma koji je odredila država članica, neovisno o trenutku u kojem su postale pravomoćne, prijelaznu odredbu iz članka 5:2 stavka 3. WETS-a treba tumačiti, u skladu s načelom dosljednog tumačenja, na način da isključuje primjenu WETS-a na sudske odluke izrečene prije 5. prosinca 2011. Iz toga proizlazi, u odnosu na glavni postupak, da se WETS ne primjenjuje u glavnom postupku jer je presuda Hofa van beroep Antwerpen (Žalbeni sud u Antwerpenu) izrečena 28. veljače 2011. i da je, prema tome, sud koji je uputio zahtjev nadležan za odlučivanje o zamolbi koju su podnijela belgijska tijela.
- 20 Ako bi, naprotiv, članak 28. stavak 2. te okvirne odluke trebalo tumačiti na način da obuhvaća presude koje su postale pravomoćne prije datuma koji su odredile države članice, sud koji je uputio zahtjev primjećuje da na temelju odredaba WETS-a on ne bi bio nadležan za odlučivanje o toj zamolbi.

- 21 U tim je okolnostima Rechtbank Amsterdam (sud u Amsterdamu) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće pitanje:

„Trebali li članak 28. stavak 2. prvu rečenicu Okvirne odluke 2008/909 tumačiti na način da se ondje navedena izjava smije odnositi samo na presude koje su donesene prije 5. prosinca 2011., neovisno o tome kada su postale pravomoćne, ili pak tu odredbu valja razumjeti na način da se ta izjava smije odnositi samo na presude koje su postale pravomoćne prije 5. prosinca 2011.?”

O prethodnom pitanju

- 22 Svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 28. stavak 2. prvu rečenicu Okvirne odluke 2008/909 tumačiti na način da se odnosi na presude izrečene prije datuma koji su odredile države članice o kojima je riječ, pri čemu taj datum ne može biti kasniji od 5. prosinca 2011., ili ga pak treba tumačiti na način da se odnosi samo na presude koje su postale pravomoćne prije tog datuma.
- 23 Kako bi se odgovorilo na to pitanje, najprije valja podsjetiti na to da članak 1. točka (a) Okvirne odluke 2008/909 definira „presudu” kao pravomoćnu odluku ili nalog suda države izdavateljice naloga kojom se izriče kazna za fizičku osobu. U skladu s njezinim člankom 3. stavkom 1., svrha te okvirne odluke jest utvrđivanje pravila na temelju kojih država članica, kako bi poboljšala društvenu rehabilitaciju osuđene osobe, priznaje presudu te izvršava kaznu. U skladu s člankom 3. stavkom 3. te okvirne odluke, ona se primjenjuje samo na priznavanje presuda i izvršenje kazni u smislu te okvirne odluke.
- 24 Posljedično, materijalno područje primjene Okvirne odluke 2008/909 ograničeno je samo na odluke koje su postale pravomoćne, u svrhu njihova priznavanja i izvršenja u državi izvršiteljici naloga, uz isključenje odluka koje su predmet žalbi, poput, u pogledu glavnog postupka, presude hofa van beroep Antwerpen (Žalbeni sud u Antwerpenu) od 28. veljače 2011., protiv koje je bila podnesena žalba u kasacijskom postupku pred Hofom van Cassatie (Kasacijski sud) i koja je postala pravomoćna tek nakon što je potonji sud odbio tu žalbu 6. prosinca 2011.
- 25 Nadalje, valja primijetiti da, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, iz zahtjeva kako ujednačene primjene prava Unije tako i načela jednakosti proizlazi da tekst odredbe prava Unije koja ne sadržava izričito upućivanje na pravo država članica radi određivanja svojeg smisla i dosega mora u cijeloj Europskoj uniji imati samostalno i jedinstveno tumačenje (presuda od 28. srpnja 2016., JZ, C-294/16 PPU, EU:C:2016:610, t. 35. i navedena sudska praksa).
- 26 Članak 1. točka (a) Okvirne odluke 2008/909, koji pojam „presude” definira kao pravomoćnu odluku, ne sadržava upućivanje na pravo država članica, tako da valja smatrati da je taj pojam samostalan pojam prava Unije i da ga treba ujednačeno tumačiti na njezinu području. U tu svrhu valja istodobno uzeti u obzir tekst te odredbe, njezin kontekst i ciljeve propisa kojega je ona dio (vidjeti u tom smislu presudu od 28. srpnja 2016., JZ, C-294/16 PPU, EU:C:2016:610, t. 37.).
- 27 U tom smislu, iako tekst članka 28. stavka 2. Okvirne odluke 2008/909 nije jednoznačan, upućivanje u toj odredbi na „pravomoćnu presudu” više govori u prilog tumačenju prema kojem se ta odredba odnosi na posljednju odluku u okviru kaznenog postupka, koja je osudu protiv osuđene osobe učinila konačnom. To tumačenje potvrđeno je definicijom „presude” iz članka 1. točke (a) te okvirne odluke. U tom smislu okolnost da i taj članak i navedeni članak 28. stavak 2. upućuju na „pravomoćnost” presude o kojoj je riječ ističe posebnu važnost koja je za potrebe primjene potonje odredbe pridana značajki presude da se ona ne može pobijati i, posljedično, datumu na koji je ta značajka nastala.

- 28 Nadalje, pojmovi „presude” i „izricanja” te presude, iz članka 28. stavka 2. Okvirne odluke 2008/909, koji se moraju tumačiti samostalno i ujednačeno na području Unije, doseg tih pojmova i, prema tome, te odredbe ne može ovisiti ni o nacionalnom kaznenom postupku u državi izdateljici naloga ni o onome u državi izvršiteljici naloga.
- 29 Posljedično, treba isključiti tumačenje članka 28. stavka 2. Okvirne odluke 2008/909 prema kojem bi njegova primjena ovisila o datumu na koji se presuda smatra „izrečenom” u smislu predmetnog nacionalnog prava, neovisno o datumu na koji postaje pravomoćna.
- 30 Naposljetku, što se tiče konteksta i ciljeva koji se žele postići propisom kojega je odredba o kojoj je riječ u glavnom postupku dio, valja podsjetiti na to, kao što je to u biti istaknuo nezavisni odvjetnik u točkama 45. do 48. svojeg mišljenja, da je članak 28. stavak 2. Okvirne odluke 2008/909 iznimka od općeg uređenja propisanog člankom 28. stavkom 1. te okvirne odluke, koje predviđa da se zamolbe za priznavanje presude i izvršenje kazne, zaprimljene nakon 5. prosinca 2011., uređuju pravilima koja države članice donesu sukladno toj okvirnoj odluci. Kao iznimka od tog općeg uređenja, prva od tih odredaba mora se tumačiti usko.
- 31 Ograničavajući broj slučajeva koji nastavljaju biti obuhvaćeni pravnim instrumentima koji su postojali prije stupanja na snagu Okvirne odluke 2008/909 i, posljedično, povećavajući broj slučajeva koji mogu biti obuhvaćeni pravilima koje države članice donesu u skladu s tom okvirnom odlukom, usko tumačenje članka 28. stavka 2. te okvirne odluke, na način da se ta odredba odnosi samo na presude koje su postale pravomoćne najkasnije 5. prosinca 2011., najbolje može zajamčiti cilj kojemu ta okvirna odluka teži. Taj je cilj, kao što to proizlazi iz njezina članka 3. stavka 1., omogućiti državama članicama priznavanje presuda i izvršavanje u njima sadržanih kazni kako bi se olakšala društvena rehabilitacija osuđenih osoba.
- 32 Nadalje, austrijska vlada i Europska komisija iznijele su pitanje valjanosti izjave koju je Kraljevina Nizozemska dala na temelju članka 28. stavka 2. Okvirne odluke 2008/909, s obzirom na trenutak u kojem je ona dana. Uzimajući u obzir tumačenje usvojeno u prethodnoj točki ove presude, to je pitanje ipak samo hipotetske naravi jer su nacionalne odredbe Nizozemske kojima se provodi ta okvirna odluka u svakom slučaju primjenjive u glavnom postupku. U tim okolnostima nije potrebno zauzeti stajalište o tom pitanju.
- 33 Iz prethodno navedenog proizlazi da na prethodno pitanje valja odgovoriti tako da članak 28. stavak 2. prvu rečenicu Okvirne odluke 2008/909 treba tumačiti na način da se on odnosi samo na presude koje su postale pravomoćne prije datuma koji je odredila država članica o kojoj je riječ.

Troškovi

- 34 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (peto vijeće) odlučuje:

Članak 28. stavak 2. prvu rečenicu Okvirne odluke Vijeća 2008/909/PUP od 27. studenoga 2008. o primjeni načela uzajamnog priznavanja presuda u kaznenim predmetima kojima se izriču kazne zatvora ili mjere koje uključuju oduzimanje slobode s ciljem njihova izvršenja u Europskoj uniji treba tumačiti na način da se on odnosi samo na presude koje su postale pravomoćne prije datuma koji je odredila država članica o kojoj je riječ.

Potpisi